

บทที่ 1 บทนำ

เนื้อหาบทที่ 1

บทนำ

1.1 เกริ่นนำก่อนแสดงธรรม

1.2 ความหมายของคำว่า “คุณ”

1. ก่อนแสดงธรรมแต่ละครั้งพระเดชพระคุณพระมงคลเทพมุนี หรือหลวงปู่วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ จะเริ่มด้วยการสวดบท นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ 3 รอบ ก่อน จากนั้นยกพุทธพจน์คือหัวข้อธรรมที่จะเทศน์ในครั้งนั้นขึ้นกล่าว ได้แก่ อิติปิ โส ภะคะวา อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ ฯ

บท นะโม ฯ นั้นเป็นการกล่าวนอบน้อมถึงพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งเป็นการประกาศว่า ธรรมที่จะแสดงต่อไปนี้นำมาจากคำสอนของพระองค์ ส่วนบทหลังคือ อิติปิ ฯ นั้น เพื่อบอกให้ทราบว่าหัวข้อที่จะแสดงครั้งนี้ก็คือเรื่องพระพุทธรูป ฯลฯ นั่นเอง

2. คำว่า “คุณ” หมายความว่า ความดี ความงาม ที่ควรเทอดทูน ควรเคารพบูชา ปัจจุบันเราใช้คำว่า “คุณ” ในสองความหมายคือ 1. หมายถึง ความงาม, 2. หมายถึง คุณประโยชน์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในรูปแบบวิธีการเกริ่นนำก่อนแสดงธรรมโดยสังเขป
2. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในความหมายของคำว่า “คุณ” อย่างถูกต้อง

บทที่ 1

พระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ

1.1 เกริ่นนำก่อนแสดงธรรม

ในสมัยที่พระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำยังมีชีวิตอยู่ ทุกครั้งที่ท่านจะเริ่มเทศน์ ท่านจะกล่าวคำขอบน้อมถึงพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งในอดีต อนาคต และปัจจุบัน หรือที่เราเรียกกันจนคุ้นปากว่า บท นโมฯ เสมอ จากนั้นท่านจึงค่อยยกพระบาลีบทหลักที่จะนำมาเทศน์และขยายความจากภาคปริยัติสู่ภาคปฏิบัติเป็นบทเริ่มต้นเพื่อบอกให้รู้ว่าวันนี้ท่านจะเทศน์เรื่องอะไร

พระธรรมเทศนา

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส

อิติปิ โส ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ

วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สุคโต โลกวิทู

อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ

สตุถา เทวมนุสฺसानํ พุทฺโธ ภควาติ ฯ

บทขยายความ

พระเดชพระคุณหลวงปู่ท่านได้เห็นความสำคัญและความจำเป็นของบทสรรเสริญคุณของพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นลำดับแรก เพราะจริง ๆ แล้วชาวพุทธทองและสวดบทสรรเสริญ คุณพระรัตนตรัยกันได้เกือบทุกคน แต่มักจะไม่ค่อยรู้จักคำแปล แล้วก็เรียกบทสรรเสริญคุณบทนี้จนคุ้นปากว่า บท “อิติปิ โสฯ” ซึ่งหากชาวพุทธคนใดไม่รู้คำแปลหรือความหมายอย่างถูกต้องแล้ว การที่จะนับถือพระพุทธศาสนา หรือการที่จะเข้าใจธรรมะทั้งหลายที่มีอยู่ในพระพุทธศาสนาให้ได้อย่างถูกต้องตรงตามพุทธประสงค์นั้นยาก

เพราะฉะนั้น พระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำจึงได้นำบทสรรเสริญคุณของพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ มาเทศน์มาขยายความ ซึ่งในสมัยนั้น พระเดชพระคุณหลวงปู่ท่านเทศน์ ซ้ำหลายครั้งหลายเที่ยว แต่ที่เป็นบันทึกตกมาถึงพวกเราก็คือชุดนี้

พระธรรมเทศนา

เริ่มต้นพระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำ ท่านว่า

ณ บัดนี้ จะได้แสดงธรรมกถา ว่าด้วย พระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ เพื่อประดับสติปัญญาและปสาทะแห่งท่านสัตบุรุษ พุทธศาสนิกชนทั้งหลายผู้มีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา จักแสดงตามลำดับพระบาลีที่ยกไว้ข้างต้น เริ่มแต่คำว่า อิติปิโส ภควา ไปจนจบ แต่การแสดงจะหนักไปในทางปฏิบัติ เพื่อมุ่งประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่

บทขยายความ

คำว่า “ปสาทะ” ในความหมายแรก แปลว่า ความเลื่อมใส คือ ใจเลื่อม ไม่ขรุขระ แล้วก็เลื่อมมากจนใจใส

“ปสาทะ” ในความหมายที่สอง แปลว่า ความผ่องใส ความเบิกบาน ใส คือ แสงสว่าง ทะลุได้ ถ้าทึบแสงก็ทะลุไม่ได้

พูดง่าย ๆ ภาษาชาวบ้าน คือ เมื่อฟังเทศน์แล้วจะทำให้ใจหายขรุขระ เลื่อม แล้วก็ใส ไม่ขุ่นมัว เท่ากับท่านได้บอกว่า ขอให้ตั้งใจฟังพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ รับรองใจของเราจะทั้งเลื่อมทั้งใสทีเดียว

ใจทั้งเลื่อมทั้งใสหมายความว่าอย่างไร ก็ต้องบอกว่าธรรมตาใจของคนเราเป็นดวงกลม ๆ เหมือนอย่างกับดวงแก้ว ดวงจันทร์ ดวงดาว แต่ใจของคนบางคน ขรุขระ แล้วก็ขุ่นมัว ด้วยอำนาจความโลภ ความโกรธ ความหลง เหมือนกับลูกฟุตบอลจมนโคลน หรือเหมือนกับดวงแก้วตกโคลน เปื้อน ๆ ขรุขระ ขุ่นมัว

แต่เพราะได้ยีนคุณของพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ที่มีมากมายมหาศาล มีฤทธิ์ถึงกับทำให้ใจที่ขรุขระ หายขรุขระ เปลี่ยนเป็นเลื่อมเลย เหมือนกับลูกบอลหรือลูกแก้วที่ล้างจนสะอาด นอกจากเลื่อมเป็นมันแล้ว ยังใสอีกด้วย ใสเหมือนแก้ว เหมือนเพชรที่เจียรระไนแล้ว แสดงว่าใจมีคุณภาพขึ้นมาทันที

เท่ากับพระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำได้ออกอานิสส์ คือ ผลดีของการฟังธรรมไว้ตั้งแต่ต้นเลยว่า ถ้าใครฟังจนรู้เรื่องราว คุณของพระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์ สติปัญญาจะรุ่งเรืองใจจะทั้งผ่อง ทั้งใส ทั้งเลื่อม ทั้งใส ใสเหมือนแก้ว เหมือนเพชร มีประสิทธิภาพที่จะคิดในทางสร้างสรรค์ คิดในสิ่งที่ดีงาม มีความสามารถที่จะเข้าใจในธรรมะที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น และสามารถที่จะคิดสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามยิ่ง ๆ ขึ้นไปอีก ซึ่งจะเป็นผลให้เกิดคำพูดและการกระทำที่ดีต่อไป

1.2 ความหมายของคำว่า “คุณ”

พระธรรมเทศนา

คำว่า “คุณ” ในที่นี้หมายความว่าอะไร เมื่อวิเคราะห์ดูตามถ้อยคำในพระบาลีนี้แล้ว หมายความว่า “ความดี ความงามที่ควรเทิดทูน เคารพบูชา”

บทขยายความ

คำว่า “คุณ” พระเดชพระคุณหลวงปู่ท่านบอกชัดว่า หมายความว่า “ความดี ความงามที่ควรเทิดทูน ควรเคารพบูชา” แต่ว่าในปัจจุบัน เราใช้คำว่า “คุณ” กันใน 2 ความหมายคือ

1. หมายถึง ความดี ความงาม อย่างที่พระเดชพระคุณหลวงปู่ท่านว่ามา

2. หมายถึง คุณประโยชน์

เพราะฉะนั้น ถ้าเราเรียก คุณ ก มีความหมายว่า นาย ก เป็นผู้ที่มีความดี ความงาม และเป็นผู้มีคุณประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคม ไม่ใช่คนเลวร้ายอะไร

ใครก็ตามที่เราไม่แน่ใจว่าเขาเป็นคนดีหรือไม่ มีคุณความดีหรือไม่ เราไม่รู้ ไม่มั่นใจ เราก็จะเรียกแต่ชื่อของเขาโดยตรง หรือถ้าจะมีคำนำหน้าก็เพียงแสดงเพศ เช่น นาย ก, นาง ข

แต่ถ้าแน่ใจว่าคนๆ นั้นเป็นคนไม่ดีล่ะก็ แน่นอนเลย คำว่า “คุณ” เขาก็ไม่ใช่แล้ว แค่ว่าบอกเพศเป็นหญิงเป็นชายก็ยิ่งสูงเกินไปเสียแล้วสำหรับคนพรรคนั้น เขาก็อาจจะเรียก ไอ้ ก, อี ข หรือ นักโทษชาย ก, นักโทษหญิง ข ก็ได้

พระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำท่านบอกอีกว่า คุณ หมายถึง พระพุทฺธคุณ